

HET KIKKERTJE

JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

HERFST 2021

Jaargang 42 - nummer 1 - september, oktober, november 2021-2022
Driemaandelijks nationaal tijdschrift van JNM vzw. Afgiftekantoor Gent x - P 308588
V.U. Jeugdbond voor Natuur en Milieu vzw, Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent

JNM

Een jeugdbeweging
voor en door jongeren
Spel en plezier
Wild van natuur
Wild voor milieu
Uit verwondering en bezorgdheid
Open voor iedereen
Ongebonden
En een beetje tegendraads

LID WORDEN EN BLIJVEN

We vinden het belangrijk dat iedereen met interesse voor natuur en milieu bij JNM terecht kan. Daarom kan je kiezen uit drie verschillende lidgeldtarieven. Het standaardtarief is 24 euro. Als je JNM wat meer wil steunen, kan je kiezen voor het verhoogd tarief van 30 euro. Als je het financieel moeilijker hebt, dan kies je het verlaagd tarief van 5 euro.

Voor steunleden is het standaardtarief 30 euro. Er is ook een verlaagd tarief van 24 euro (je krijgt ook een abonnement op Euglena)

Voor instellingen, bibliotheken, scholen... kan je lid worden voor 40 euro (je krijgt een abonnement op Euglena + Kikker)

CONTACTEER ONS

Op lokaal niveau zetten honderden vrijwilligers zich in om JNM'ers van 45 afdelingen uren speelplezier te bezorgen. Vul je gemeente in bovenaan op jnm.be en je komt terecht op de contactpagina van jouw afdeling.

Op nationaal niveau wordt de werking gedragen door het hoofdbestuur. Dat zijn ongeveer 70 vrijwilligers die zich in acht werkgroepen en ploegen inzetten. Je vindt de contactgegevens van het hoofdbestuur op jnm.be/hb.

Het hoofdbestuur en de afdelingen worden ondersteund door zes personeelsleden op het nationaal secretariaat in Kortrijksepoortstraat 192 in Gent.

Heb je een administratieve vraag, mail dan info@jnm.be of bel 09 223 47 81.

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:

Foto cover: Nel Top
Foto achtercover: Mathias Eggermont

Inhoud: Marieke Geysels, Jef Hendrix, Kristiaan Proesmans, Eline Sonneveld

Vlaamse
overheid

VOORWOORD

Hoi piepers!

Hier spreekt jullie nieuwe opperpiep tot jullie. Ik ben Marieke van afdeling Neteland. Ik zal ervoor zorgen dat jullie als pieper een fantastisch nieuw werkjaar tegemoet gaan met hopelijk veel activiteiten waarbij we elkaar kunnen zien.

In september is het weer tijd om terug naar school te gaan en misschien heeft niet iedereen daar even veel zin in maar dat wil ook wel zeggen dat we er weer volop tegenaan en we staan te springen om de zotste dingen samen met jullie te doen.

Als je dan terug naar school bent, duurt het niet lang meer voor we onze eerste grote activiteit hebben, het trollenfeest. Een heel weekend waar je al je vriendjes en vriendinnetjes van kamp kan terug zien en waar we de zotste en grootste spelletjes gaan spelen. Waar je kan genieten en even terug wat kampvitamietjes kan opdoen om dan weer een heel jaar op de schoolbank te zitten. Ik kijk er alvast naar uit!

Toedels!
Marieke

INHOUDSTAFEL

1

2

INHOUDSTAFEL

3

VOORWOORD

4

5

6

7

8

9

KAMPENZOMER

10

11

12

13

ZELFMEDICATIE BIJ DIEREN

14

(AARD)APPEL TEST

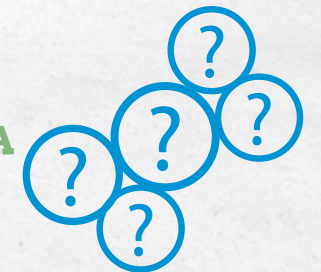
15

16

17

18

WINKELDILEMMA

19

20

AANKONDIGINGEN

21

22

23

24

SCHELPEN

AAN DE KUST

Nu de zomer definitief voorbij is en de kust niet meer elke dag vol mensen zit, breekt het moment aan voor liefhebbers van schelpen. Je vindt in de zomermaanden natuurlijk ook schelpen op het strand en aan het water, maar zoeken naar schelpen verloopt net iets rustiger en relaxter als je niet naast elke schelp ook meteen een blote mensentee ziet.

Dode beesten, dat zijn het eigenlijk. Of toch overblijfselen ervan. Een schelp is het uitwendig skelet, gemaakt van kalk, van een weekdier. Het skelet beschermt het dier tegen roofdieren, uitdroging en andere gevaren.

Op het strand spoelen meestal enkel de lege schelpen aan. De oorspronkelijke bewoners (de weekdieren dus) zijn vaak al heel lang dood voor de schelpen op de kust belanden. Soms vind je zelfs schelpen van soorten die uitgestorven zijn, zoals de zwinkokkel.

Op het eerste gezicht kom je overal veel dezelfde soorten tegen. Aan onze kust

Foto: Didier Descouens

ligt het strand meestal vol met kokkels, nonnetjes, zaagjes, strandschelpen, boormossels en zwaardschedes.

Maar met een scherpe blik en wat geduld zie je heel snel veel meer soorten opduiken. Wandel langzaam langs de rijen schelpen en kijk geconcentreerd naar de grond. Kruip ook af en toe rond op je knieën om de kleinste schelpjes te zien of om te graven in een laag schelpen die langs een pier opgehoopt ligt.

Bij schelpen denk je misschien meteen aan een schelp met een ovale klep en strepen, die aan één kant open is. Zo zijn er natuurlijk veel, maar er bestaan schelpen in alle vormen en kleuren.

De klassieke schelp, die ovale dus, die aan één kant open is, behoort tot de grote groep van de tweekleppigen. Deze diertjes verschuilen zich tussen twee

Fuikhoren

De fuikhoren vind je veel aan onze kust, vooral de gevlochten fuikhoren met een prachtig patroon van horizontale en verticale ribben.

min of meer symmetrische schelpen die ze kunnen openen en sluiten. Meestal komen de kleppen los en vind je maar één helft, maar soms spoelen ook nog samenhangende kleppen aan. Je vindt ook veel variatie aan vormen binnen de groep van de tweekleppigen: ovaal, driehoekig, langwerpig, rechthoekig of scheef trapeziumvormig...

Naast de tweekleppigen zijn er ook nog de zeeslakken. Die hebben geen twee kleppen, maar slechts één schelp met een opening waar de slak in kruipt. De meesten hebben een spiraalvormig opgerold huisje, maar er zijn er ook die enkel een hoedje met een opening zijn, zoals de schaalhorens.

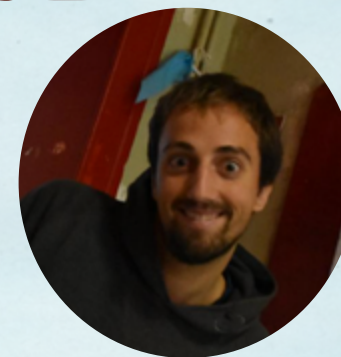
Foto: Hans Hillewaert

De klassieke strandtoerist die schelpen zoekt, heeft slechts één criterium: mooie schelpen. Maar als je de schelpen wil determineren, moet je verder kijken dan enkel 'mooi' en 'lelijk'. Er zijn heel wat kenmerken waar zelden iemand op let. Het zijn die details die het verschil maken. Je moet naar schelpen kijken zoals je nog nooit eerder naar schelpen keek.

Vaak moet je letten op de sculptuur, het reliëf op het buitenoppervlak van de schelp. Sommige schelpen hebben horizontale en/of verticale ribben of groeven. Andere schelpen zijn bijna helemaal glad. De gewone wenteltrap heeft bijvoorbeeld zeer opvallende verticale ribben. De priktolhoren heeft horizontale, spiraalvormige groeven. En fuikhoren hebben een netwerk van horizontale én verticale groeven.

Strandschelp

De meeste 'gewone' schelpen die je op het strand tegenkomt, zijn de strandschelpen. Verschillende soorten strandschelpen kan je niet gemakkelijk uit elkaar houden. Je moet letten op kleine, subtiele verschillen in de grootte, de vorm en de mantelbocht.

Door: Jef Hendrix

Kokkel

Kokkels vind je echt overal aan zee.

Tapijtschelp

Tapijtschelpen zijn tweekleppigen met een opvallende asymmetrische vorm. Twee soorten vind je vaak op het strand: de gewone tapijtschelp en de exotische Filipijnse tapijtschelp. Je herkent ze aan de vorm van de mantelbocht.

Foto: Hans Hillewaert

Wulk

De wulk is één van de grootste schelpen die je regelmatig aan onze kust tegenkomt. Deze schelp wordt tot 12 cm hoog.

Foto: Hans Hillewaert

Amerikaanse zwaardschede

Deze zwaardschedes heeft iedereen wel al eens gezien op het strand. Helaas zijn het zo goed als allemaal exoten uit Amerika.

Foto: Hans Hillewaert

Foto: Ecomare/Salko de Wolf

Gewone wenteltrap

Een van de mooiste schelpjes is de gewone wenteltrap. Die heeft zijn naam niet gestolen, want door de opvallende ribben lijkt het op een wenteltrapje. Door het kleine formaat valt het niet erg op, maar wie goed oplet kan veel wenteltrapjes vinden.

Foto: Ecomare/Syske Dijkse

Zoekkaarten en veldgidsen

Als je schelpen wil herkennen, heb je natuurlijk een overzicht nodig van welke schelpen er allemaal te vinden zijn aan onze kust.

In de JNM Winkel vind je zoekkaarten en determinatiekaarten voor schelpen: www.jnm.be/winkel

Ben je niet meer aan je proefstuk toe en wil je veel meer soorten kunnen herkennen, dan is er de 'Veldgids Schelpen'. Daarin staan goede foto's van alle 320 soorten uit de Noordzee, met een korte beschrijving van de kenmerken en de verspreiding. Vooraan vind je ook een korte tabel waarmee je met een beetje oefening vrij vlot de familie kan bepalen.

The image shows a collection of books and guides. At the top is a blue cover for 'ZOEKkaart om SCHELLEN en SLAKKEN van strand en wad te herkennen'. Below it is a smaller guide titled 'WAT IS ELK VOOR EEN SCHELPE' with a flowchart. At the bottom is a book titled 'VELDGIDS Schelpen' with a cover showing a shell on a beach.

KAMPENZOMER

Foto's op deze pagina: Bram Stroobandt

Foto's op deze pagina: Erinn Laget

ZELFMEDICATIE BIJ DIEREN

Wie vaak in de natuur zit, weet dat er veel planten zijn met bijzondere eigenschappen. Dieren zitten zo'n beetje hun hele leven in de natuur, dus moeten die wel heel veel weten over planten. Over hun geneeskundige eigenschappen bijvoorbeeld. Laten we dat eens van dichterbij bekijken.

Je hebt vast al eens een hond of een kat gras zien eten. Ze doen dat niet omdat ze gras zo heerlijk lekker vinden, maar om maagklachten te verhelpen. Gras eten zorgt er namelijk voor dat ze wat makkelijker kunnen braken. Klei is nog zo een voorbeeld. Verschillende diersoorten eten klei omdat het helpt tegen giftige stoffen en ziekteverwekkers in hun spijsverteringsstelsel.

Dit gedrag komt niet enkel voor bij honden en katten, maar zelfs bij dieren met hersens die niet groter zijn dan een

pindanoot. Het zijn dus niet alleen intelligente zoogdieren die aan zelfmedicatie doen. Zo zijn er vlinders die hun eitjes leggen op giftige planten. De larven van de vlinder lusten de planten en hebben er geen last van, maar de parasieten in de larven gaan ervan dood. De vlinders denken dus niet aan zichzelf als ze die giftige plant kiezen voor de eitjes, maar aan hun nakomelingen.

Een ander bekend voorbeeld van zelfmedicatie vind je bij de mensapen. Zo beschreef de wetenschapper Huffman

hoe een geconstipeerde(1) chimpansee, die heel veel last had van parasieten(2), zat te kauwen aan een schadelijke plant waar hij normaal nooit zou van eten. Gek genoeg bleek een dag later dat de aap verlost was van zijn kwalen. De plant had namelijk ruwe bladeren. Die bladeren schuren de darmen en begeleiden zo de parasieten richting uitgang, mee met de kaka naar buiten.

Maar hoe weten mussen dat nicotine-rijke sigarettenpeuken infecties van mijten kunnen voorkomen in hun nest? En hoe weten honingbijen dat ze veel minder last hebben van bacteriën als ze hars tegen de binnenmuren van hun nest smeren?

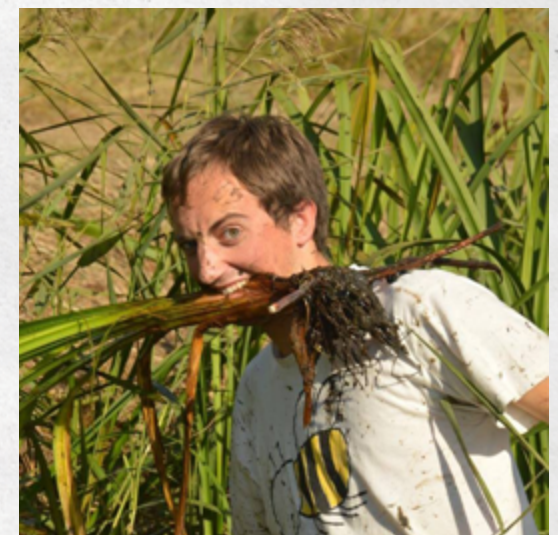
Een mogelijke, eenvoudige verklaring. Er was eens een dier, bijvoorbeeld een aapje, dat maagklachten had. Zonder duidelijke reden nam het een blad, kauwde erop, slikte het door en voelde zich toen beter. De volgende keer dat het aapje maagklachten had, herinnerde het zich dat het zich beter was gaan voelen door dat blad op te eten. Dus deed het dat deze keer weer. En ja, het aapje voelde zich ook deze keer weer beter. Dus, de volgende keer dat het aapje maagklachten had... Je raadt het al. Het aapje at weer dat blad...

Door: Kristiaan Proesmans

Dit kan een goede verklaring zijn voor zelfmedicatie bij intelligente dieren zoals apen. Apen doen nu eenmaal niks liever dan kijken naar anderen en zowel met geluiden, als met gebaren communiceren met elkaar. Zo geven ze hun kennis door aan hun kinderen en aan soortgenoten.

Zo zie je maar, we kunnen nog veel leren van dieren. Zelfs voor het vinden van nieuwe medicatie. En als je nog eens maagklachten hebt, stop misschien eens wat gras in je mond ;-)

AANKONDIGINGEN

Dag van de Jeugdbeweging: 22 oktober

Iedereen wordt kei goedgezind wakker, duikt de kleerkast in, vist daar een verse JNM-t-shirt of -trui van de plank, trekt die gezwind over het hoofd, morst voor één keer geen choco, confituur, melk, muesli...

Besluit dat een jas niet nodig is (of trekt die t-shirt gewoon over die jas), want iedereen mag zien dat je een JNM'er bent. Eentje van die beestigste jeugdbeweging!

JNM STARTDAGEN

25-26 SEPTEMBER

Waar en wanneer is de startdag van de afdeling in je buurt?
Kijk op jnm.be/startdagen

JNM

Wist je dat...
Er meer dan 12000
soorten mieren
bestaan?

Wist je dat...
één kolonie mieren
meer dan één
koningin kan
hebben?

Wist je dat...
sommige mieren
aan veeteelt doen
met bladluizen?

Wil je nog meer te weten komen over mieren? Kom dan zeker naar Trollefeest, want dit jaar is het thema mieren!

Trollefeest is een megaleuk weekend om al je (nieuwe) kampvrienden terug te zien. Dit jaar gaat het door van 17 tot en met 19 september in 't Driege in Opoeteren. Je vindt alle info op www.jnm.be bij 'Activiteiten'.

DOE DE TEST

**Proeven met je neus. Het lijkt wat vreemd. Je proeft toch met je mond?
Met je tong, meer specifiek met de smaakpapillen op je tong?
Ja, dat is waar, maar er komt meer bij kijken.**

Af en toe hoor je dat er mensen zijn die door corona geen geur en geen smaak meer hebben. Dat lijken twee heel verschillende dingen. Ruiken doe je met je neus, proeven doe je met je mond. Een beetje zoals je hoort met je oren en ziet met je ogen. Toch?

Niet helemaal. Doe zelf dit experiment en je zal merken dat je ook proeft met je neus en ruikt met je mond.

Je hebt nodig:

- Een stukje appel
- Een stukje aardappel

Snij allebei de stukjes even groot en in dezelfde vorm.

Knijp met je ene hand je neus dicht. Doe ook je ogen dicht en vraag aan iemand anders om je een stukje te geven.

Eet het stukje op en zeg of het een stukje appel of aardappel was.

Lang niet iedereen slaagt erin het onderscheid te maken tussen de appel en de aardappel.

Als je je neus dichtknijpt en niets ruikt, is het heel moeilijk om het verschil te proeven tussen appel en aardappel. Dat komt omdat je neus en je mond via een holte verbonden zijn, waardoor je altijd ruikt en proeft tegelijkertijd. Met je smaakpapillen kan je zoet, zout, zuur en bitter proeven. In combinatie met je reukzin kan je individuele smaken herkennen.

Zoals altijd speelt alles zich eigenlijk af in je hersenen. Het zijn je hersenen die de informatie van je smaakpapillen en van je reukorgaan (je neus dus) samenvoegen en je vertellen wat het betekent. Als je je neus dichtknijpt terwijl je iets eet, gaat er minder informatie naar je brein en kunnen je hersenen dus ook minder goed bepalen wat je eet.

Een trucje dat misschien van pas kan komen als je iets moet eten dat je echt niet lekker vindt. Je neus dichtknijpen kan er voor zorgen dat het minder vies smaakt.

Smakelijk!

EETBARE RAUWE PATATTEN EN GIFTIGE APPELPITJES

Waarschijnlijk heb je wel eens gehoord dat rauwe aardappelen giftig zijn. Dat is niet helemaal waar. Aardappelen behoren tot de familie van de nachtschade, net als tomaat. De vruchten van deze planten bevatten hoge dosissen solanine als ze nog niet rijp zijn. Vandaar dat je vaak hoort dat je geen groene tomaten mag eten en geen rauwe aardappel (of zeker geen groene rauwe aardappel).

Het advies zou eigenlijk moeten zijn dat je beter geen groene tomaat of rauwe aardappel eet in grote hoeveelheden. Maar het is echt niet zo dat je van een klein stukje ziek zal worden of doodgaan.

Appelpitjes zijn trouwens ook giftig als je er teveel van eet. Veel betekent dan ook wel echt veel. Je moet minstens een heel kopje appelpitjes achterover slaan om er aan dood te gaan (en zelfs dan moet je heel veel pech hebben). Bovendien moeten de pitjes plat gekauwd zijn (anders komen ze gewoon in hun oorspronkelijke vorm met je kaka weer mee naar buiten) en met water in contact komen (speeksel is ook water).

Als je gewoon een keer een appel eet, of zelfs een paar, en wat appelpitjes vermaalt onder je tanden, is er geen enkel gevaar. Je lever is perfect getraind om die kleine hoeveelheden afvalstoffen te verwerken en af te voeren.

DILEMMA IN DE WINKEL

Je kent het wel. Je bent bij de JNM en je wil een beetje bewust leven. Vaak wil je ook je ouders en je omgeving helpen om te doen wat goed is (of minder slecht) voor het milieu, voor mens en voor dier. Maar dat is niet altijd zo makkelijk. Want welk product is het minst schadelijk voor het milieu? Met welke keuze help je de aarde het minst om zeep? Vaak weet ik het zelf ook niet, of toch niet helemaal, maar op sommige vragen heb ik ondertussen een antwoord geformuleerd en dat wil ik delen met jullie.

Bio honing of lokale honing?

-> Lokale honing
-> "Dan koop je toch gewoon biologische lokale honing, nee?" Nee, dat kan niet. Om biologische honing te maken, mag er in een straal van 7 kilometer rond de bijenkorf geen pesticide gebruikt worden en geen industrie of snelwegen voorkomen. Onmogelijk in het dichtbevolkte Vlaanderen. In Wallonië vind je 21 biologische bijenkasten, wat heel weinig is, maar die honing gaat niet naar de supermarkt. Dus haal ik niet-biologische honing bij de lokale imker.

Koemelk uit België of sojamelk van ver weg van hier?

-> Sojamelk
-> Koeien eten soja die ver weg wordt geproduceerd en dan naar België moet gebracht worden. Meteen de soja eten (of drinken) heeft minder impact. Vээél minder impact. Bovendien is er nu ook sojamelk uit Europa. Of havermelk uit Europa, die heeft een nog kleinere impact, maar ook minder eiwitten.

Passata of verse tomaten

-> Passata
-> Om tomatensaus met verse tomaten te maken, moet je saus héél lang op het vuur staan. Op industriële schaal gebeurt dit veel energie-efficiënter. Bovendien worden ook de niet helemaal perfecte tomaten verwerkt in passata, dus minder voedselverspilling.

Glazen of plastic verpakking

-> Statiegeld
-> Glazen verpakking is zeer zwaar om te vervoeren. Als een glazen verpakking meer dan zes keer zwaarder is dan de plastic verpakking, is ze zelfs slechter voor het milieu. Meestal dus. En plastic verpakking die netjes in de PMD belandt, wordt gerecycleerd.

Maar nog beter dan plastic is glas met statiegeld. Met statiegeld wordt een glazen fles zo'n 40 keer opnieuw gebruikt. De impact van de productie kan dus door 40 gedeeld worden. En dan is glas ineens veel beter op milieuvlak. Bovendien is glas oneindig vaak recycleerbaar.

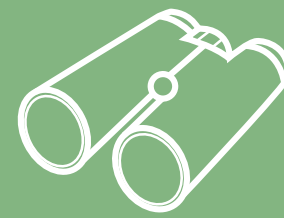

Door: Eline Sonneveld

Maar biologische passata komt meestal uit Italië, dus misschien zijn in de zomer Belgische bio-tomaten een betere keuze. Dat laat ik in het midden. Maar in de winter zeker passata, die is gemaakt van zomertomaten. Tomaten in de winter komen uit verwarmde serres, die hebben een serieuze impact.

Heb jij het ook moeilijk met keuzes in de winkel, dan wil ik je graag een hart onder de riem steken; het is geweldig dat je nadenkt over de impact van de dingen die je koopt! Blijf kritisch nadenken, en stel je vragen ook aan anderen, dat helpt. Ben je het niet eens met iets dat ik hier heb neergeschreven? Het kan goed zijn dat ik mis ben, of te kort door de bocht ga. Of dat er binnenkort weer nieuwe informatie is die zorgt voor nieuwe inzichten. Hoe meer we weten, hoe beter we kunnen kiezen.

JNM WINKEL

www.jnm.be

**TOT 20%
KORTING**

STARTDAGACTIE

met korting op textiel

van 15 september tot 30 september

**JEUGD
BOND
NATUUR
EN MILIEU**

JNM
DE GROOTSTE JEUGDBEWEGING

**JNM WINKEL
KORTRIJKSEPOORTSTRAAT 192
9000 GENT**

**DINSDAG TOT VRIJDAG
OPEN VAN 14U TOT 18U**

**EERSTE ZATERDAG VAN DE MAAND
OPEN VAN 10U TOT 18U**